

دولاشان، گۇرونمىز دوشمانلارى آرايان بۇيوك گۇزۇنو،
"كارابورون" اون پروژكتورونو سىر ائىدىردى. او قدر دالقين ايدى
كى... گۇزۇتچىنىن ايكىنجى خىابانداكى پىادا يولونا انتظامسىز
آراقىقلارلا ائىن زوپاسىنى، گىچ واخت ياشىل ماسادان دۇن
زنگىن و يابانجى قومارچىلارنى سرعتلى ماشىنلارنى دويمايىر،
لاستىك تىركلى آت آرابالارى اىچىندە گىنىش و اوجا بۇركلرېنى
آلتىنا اوشومۇش كىمىن بوزولن يارىم گىجەلىك سرخوش
عاشىقلىق دوداق-دوداغا اۇپوشەرك گىچن آرتىستلرېن، مدنى
و سويلو باتىنىن وحشى توركىيە بىر ھىدەسى اولان بو كىبار
انسانلارنى عارسىز قەقەلرېنى ائىتىمەيىردى. گويا بىر قىسمى
ارىيەرك دىزىز حالىندا، آياقلارېنى دىيىندە فىشىلدايان بو قالىن
و گىل قارانلىق گۇزلىرىن دىن روخونا گىرىر، بوتون دامارلارېنا
يىيىلىر، قلىبىنە دولور، شعورونو بىلىنمەين بىر يوخلوغا
دۇندىرىدى. بو يوخلوق اىچىندە بىر آن، سرسم و ھىسسيز
ايتىركن، "كارابورون" پروژكتورونون بىردن اورتيا چىخىشى،
اويوشوق داماغىندا يىنى و گۇزلىلمىز پىرىلتىلار آلاندىرىر، اونو
دوشونمەيە سۇوق ائىدىردى. بو زاوللى دوشون كۇلگە، غايت
محترم بىر گىچ، مەندىس "كنعان" بى ايدى... يابانجى و تورك
اصىللى يابانجىلارنى توپلانتيىسىندا، تعصب و ھىوانلىق دئىيلن
توركلكودن نفرتىلە، توركلكويە يعنى مدنىتسىزلىيە قارشى اولان
غرضىلە، آروپا گۇرگو قورالارىنداكى بىلگى و ھىزىلە، نازىكىلىگى
ايلە، شن و شوخلوغو ايلە مشهور ايدى. تحصيلىنى پارىسدە

بیتیرمیشدی. اون، اون بیر ایل قاباق مملکتینه دؤنونجه -هر پاریسدن گلن کیمین او دا- دولقون بیر معاشلا ایزمیره گئتمیش، اورادا عاشق اولدوغو گؤزل بیر ایتالیان قیزلا ائولنمیشدی...

... بو گئجه نه ائدهجه یینی بیلمیردی! قیرخ سککیز ساعاتین فجیع و ایناتیلماز گئچمه سی سینیرلرینه توخونموشدو. ایکی دفعه "دپو" داکی ویلا سینین اؤنونه قدر گئتدی. فقط ایچهری گیره بیلمه دی، تکرار ماشینا آتلادی. دؤندو، لعنتلردن قاچان بیر خائن، آرخاسیندان قاچیلان بیر سوچلو کیمین قارانیق کوچه - لرده ایتمک ایسته دی.

دولانندی، دولانندی. تکرار یوک یوکله کله کؤرپوسونه چیخدی. یاواش آدیملارلا دنیز کنارینا گلدی. یوخودا گزن بیر کیشی داورانیشلا، "بو نئجه اولور؟ بو نئجه اولور؟" -دئییه ساییقلا بیر، ائشیتدیکلرینین، گؤردوکلرینین، قازئتیه لرده، علاوه لرده اوخودوقلارینین گئرچک اولماسینا عاغلی یئتیشمه ییردی!

فقط اویانیق ایدی. بونو دویوردو. شیشن قلبی کؤکسونو آچیر، رطوبیلی بیر حرارت گيجگاهلارینی یانديرير، آتشیلی بیر سیتما انصافسيز و گؤرونمز زهرلی دستبندلر کیمین بیلکلرینی سیخیر. بیرمینجی عصرین اورتا یئرینده فردلرین، جمعیتلرین، دؤولتلرین و ملتلرین حاقلاری تامامیه بللی اولموش سانلییرکن

بو کورسان هجومو گۆزلیرمیدی؟ بو نه قدر پيس بير جنایتیدی... دوشونجه لیرینی داها زیاده ایره لیلهدنمیر، بئینی اویوشور، دیزلری کسلیلیر، گۆرمک اوچون بیر شئی آراییرمیش کیمین، قارانیقلارا باخیردی.

او هئچ بیر حربی سئومزدی. "حرب، حیرتدیر! دئیهن فیلسوفون قیرمیزی بیر جاناواردان باشقا بیر مخلوق اولانمایاجاغینی ادعا ائدر، "مجادله" گئرجیینی سوسیال حیاتدا، اینسانلیقدا دا لازیم و مجبوری اولدوغونو فنله، تجربه ایله گۆسترن "داروین" دن نفرت ائدردی.

حقیقته توخونمایارق دائما خیال ایچینده یاشایان او تنبل قورخاق و خسته بیلگینلرین مشترک گۆروشو، "اینسانیت" رؤیاسی اونون مذهبی ایدی. اصللرینی، منشالرینی، ایکینجی سبیلرینی بیلمه دییی بیر چوخ "اردم"، خیالینداکی سرابدان معبدده: دومانان یونتولموش بؤیوک و وجودسوز بوتلار کیمین، یوکسلیر. بو ایسمی وار جیسمی یوخ ایلاه لارین قارشیسیندا او دائما روحویلا سجده ائدردی. دوققوز ایلدر ماسون ایدی... آشیری و محاکمه قبول ائتمز بیر اویه سی اولدوغو فرانماسونلوقدان باشقا بیر دونیادا بیر حقیقت اولانمایاجاغینا بوتون وجودویلا قناعت ائدردی. نه عنعنه، نه ماضی، نه وطن، نه ملت تانیییردی. سوی و محیط نظریه سین، روحو و فیکری خسته بوتون زاوالیلار کیمین انکارا قالخاردی.

نه اولدوغونو بيلمه‌ديیی بیر غایه "فضیلت و انسانیت" فیکری، معین و ثابت معناسی اولمایان بو گنل و بلیرسیز ایکی کلمه بوتون منطقلره، بوتون قلعه‌لره، بوتون فنلره، بوتون حقیقتلره عصیان ائدن بیرتیجی و وحشی بیر دین کیمی، بئینینی آریقلاتمیش، روحونو قتل ائتمیش، اونو یاشایان بیر جسد حالینا گتیرمیشدی. بلی، او دؤرده اوچ یاریمی یهودی و تورک اصیللی یابانجی اولان صادق قارداشلاری آراسیندا مهم بیر نفوذ و اعتبارا صاحب، سون درجه قاطی بیر آدام ایدی. یاخیندا اوست سویه‌لی بیر یؤنه‌تیجی بئله اولاجاقدی! بیردن:

"اوه!.." دئدی.

سانکی بو قارارلیقلاردان چیخان گؤرونمز بیر ال قلبینه آتشدن بیر خنجر ساپلانمیشدی؛ هم "سلانیک" ده‌کی ایتالیان "ماسون لوجاسی" نا^۱ منسوب ایدی... بونو خاطیرلاماق بوتون وارلیغینی سارسیتدی. سونرا یئنه دوشونمه‌یه باشلادی. "اؤلورم" ظنّ ائتدی. یالنیز قلبینین یئنیدن ایسیسی بیر زهرله دولدوغونو، کؤکسونون پارچالاناجاق کیمی آغریدیغینی دویوردو.

حال و تاریخ بیر-بیرینه قاریشاراق سایبقلاما حالیندا بئینینه هوجوم ائدیر، مجهول بیر آغیز طرفیندن قولقلارینا پیچیلدا بیرمیش کیمی ایلگیلی-ایلگیسیز بیرچوخ واقعه‌لر

^۱ چئشیدلی آشاماداکي ماسونلاردان اولوشان کيچیک توبلولوقلاردان هر بیرى. (چئو).

عاغلىندان گئچير، بيردن روحو، حسى، فيكرى، وجدانى، ادراكى
دييشير، توتوشدوروجو بير قيزديرما وارليغىنى اريدير:

"اوه، انسانىته خدمت ائدن آروپاليلار!.." - دئيه سؤيلنيردى.

آروپاليلارين اولدن اؤنم وئرمه دىيى، حتى بعضى چوخ دوغال
قارشىلايدىغى حركتلىرى آنسيزين عاغلىنا گليردى.

ايلك دفعه فرانسانى خاطيرلادى. دائىما اردمه، انسانىته
خدمت ائتديينى هايخيران بو ملت، يوز ايلدير آفريقانى قانا
بويايير، صحرانى سيلاحيلىز، صاف، معصوم، مونس، ياخشى
كاراكترلى و اصيل اوولادلاريني اوتوماتيك توفنگرله اولدورور،
سسيز شهرلى، ساكين يووالارى سريغ آتشلى توپلارلا ييخير،
هئچ بير قباحتى اولمايان بؤيوك بير ملتى اسير ائدير؛
وطنلرينى، ماللاريني چالير؛ عرضلرينى، حياتلاريني، روحلاريني
ضبط ائديردى.

جزاير، تونوس، صحراى كبير، سنگال، ماداگاسكار و بنزر
يئرلىرى... سون فتح ائتديكلرى يئرله، زاواللى "فاس" لا
آروپاداكى اؤز وطنلرينين بيرمى قاتيندان چوخ بير اراضيه
صاحب اولموشدولار. بو غدار آروپانين سطحى آنجاق اون
مليون كيلومتره كيوادرات ايدى. حال بو كى آفريقاداكى
فرانسيز سؤمورگهسى اون مليون اوچ يوز مين كيلومتره!..

انسانیتته فرانسیزلاردان داهای زیادہ خدمت ائتمک فیکرینده اولان ایگیلیزلرین یالنیز آفریقاداتکی مستملکهسی اون میلیون کیلومتره کیوادرآت بیرآز اسکیک ایدی. بیر واختلار، گئنل باریشدان ان چوخ بحث ائدیلدی زامان، مشروطیتته، حتّی جمهوریتته صاحب ان منتظم ادارهلی، کیچیک، فقط ناموسلو حوکومت جیییمیزین اوزرینه آج و قودورموش بیر حیوان کیمی آتلمیش، اونو چاتیر-چاتیر پارچالایاراق اودموشدو. زواللی "ترانسوال"ین یالنیز بیر گوناھی وار ایدی. زنگینلییی، آلتین معدنلرینین بول تاپیلماسی!.. آلمانیا، اسپانیا، حتّی پورتوقالیا و بئلچیکانین دا بؤیوک موستملکهلری وار ایدی. آفریقا تقسیم اولونموشدو. بو، او قدر آشکار ایدی کی... بؤیوک کیتابا آنجاق حبش و لیبئریا کیمی بیر-ایکی یئرلی و مستقل حؤکومت جیییز قالمیشدی. ایتالیا دا سؤمورگهسی آز گلیمیشدی... ایندی گؤزله نیلمهین، اومید و تخیل اولونمایان بیر دقیقه ده ترابلوسا سالدیریر، اللی ایلدیر سورن "آفریقانی لاتینلشدیرمک" فاجعه-سینین سون پردهسینی آچیر، یاخود باغلا بیردی. بو نئجه انسانیت ایدی؟ بو انسانیتین وحشیلکدن، باربارلیقدان، یامیاملیقدان نه فرقی واریدی!..

سلاحسیز آفریقانی تاممیله ضبط ائدن بو بیرتیجی، انصافسیز، قورخونج آوروپالیلار آسیانی دا پایلاشیرلار، بو تجاوزلرینه سویوق قانلیلیقلا، "شرق مسئلهسی!" دئییردیلر.